

Møtearena for økologisk produksjon og forbruk

Møtedato: **Referat fra oppstartmøte 7. juni 2007**

Tilstede: **Myndigheter:**

Mattilsynet

Karen Beate Grimstad

Fylkesmannsembetene

Øystein Haugerud

Virkemiddelapparat:

Norges Forskningsråd

Arvid Skutlaberg

Innovasjon Norge

Knut Saxebøl

Næringsorganisasjoner:

Norges Bondelag

Siv Heia Uldal

Norsk Bonde- og Småbrukarlag

Line Harang/Heidi Jønholt

Oikos – økologisk landslag

Reidar Andestad/Maria Bjune

Debio

Morten Ingvaldsen

Verdikjedeaktører:

Kjøttindustriens fellesforening

Einar Haakon Røhr

Norsk Landbrukssamvirke

Aina Bartmann

Storhusholdning, Helse Øst

Ole Bertheussen

Næringsaktør, Kolonihagen A. AS

Jon-Frede Engdahl

Meldt forfall:

COOP Norge (verdikjedeaktør)

Spesielt invitert:

KSL Matmerk

Jarle Torgersen

Obeservatør:

Landbruks- og matdepartementet

Anne Marie Glosli

Sekretariat v/ SLF

Nina Strømnes Rodem

Emil Mohr (ref.)

Nina Strømnes Rodem ønsket velkommen til det nye rådet for økologisk produksjon og forbruk, en faglig møtearena som SLF har fått i oppdrag å etablere etter samme mal som Innovasjon Norge har opprettet sine 5 møtearenaer. Arbeidet skal være forankret i LMDs strategi for næringsutvikling 2007-2009, beskrevet i "Ta landet i bruk!".

SLF mener det vil være en styrke for arbeidet i gruppen om den ledes av et av medlemmene. Aina Bartmann har, etter forespørsel fra SLF, sagt seg villig til å lede møtearenaen.

Saksnr. Sak

1/2007 Godkjenning av innkalling og dagsorden
Godkjent som utsendt – ingen saker meldt til "Eventuelt"

2/2007 Drøfting av møtearenaens rolle og arbeidsform, og veien videre mot utvikling til et strategisk organ
Møtearenaen er et faglig råd og det bør arbeides i forhold til konsensus. Dersom det ikke oppnås enighet kan avvikende argumentasjon nedfelles.

Det er viktig at representantene er ”soldater” inn i systemene de representerer – dvs. internt både drøfter og forankrer saker som er på sakskartet til arenaen. Arenaen skal gi faglige signaler til LMD og SLF om målrettet bruk av virkemidler, samt aktivt å arbeide for samhandling i verdikjeden for derigjennom å bidra til gjennomføring av de politiske målsetningene.

Aktuelle arbeidsoppgaver i henhold til mandatet er bl.a. å gi innspill til jordbruksforhandlingene, gi innspill i tilknytning til statsbudsjettet, samt å utarbeide ny nasjonal handlingsplan for økologisk produksjon og forbruk. Sistnevnte synes særlig aktuelt etter at det er klart at det ikke blir noe felles sluttokument fra den interdepartementale arbeidsgruppen som avsluttet sitt arbeid i februar 2007. For spesielle fagområder kan det være aktuelt å etablere mindre arbeidsgrupper som forbereder saker til arenaen.

3/2007

Orienteringssaker:

- **Aktuelle strategidokumenter**

Det ble gitt en orientering om tidligere arbeidsgrupper opprettet av LMD, fra *Roaldsøy-utvalget* i 1989 til *Rådet for økologisk landbruksproduksjon* som fungerte frem til 2006, samt om de ulike handlingsplaner som har vært gjeldende i denne perioden. Med de nye målsettingene fra september 2005 om at 15 prosent av matproduksjonen og matforbruket skal være økologisk i 2015, foreligger det per i dag ikke et helhetlig strategidokument eller én handlingsplan som omhandler alle sider innen produksjon, foredling, markedsutvikling og informasjon. Strategiarbeidet ble tillagt en interdepartemental arbeidsgruppe, men fra dette arbeidet er det ikke utarbeidet en samlet fremstilling av strategier og tiltak. Når det gjelder primærproduksjon har LMD, faglagene og Oikos i desember 2006 utarbeidet en rapport som delvis tjente som innspill til den interdepartementale arbeidsgruppen, og delvis som innspill til jordbruksforhandlingene. Rapporten ”Ta landet i bruk!” er LMDs strategi for næringsutvikling 2007-2009, og er hoveddokumentet som møtearenaen forholder seg til, i tillegg til den overordnede målsetningen. Et annet viktig strategidokument er *Prioritering på forskning innen økologisk produksjon og omsetning* fra Norges Forskningsråd. I tillegg har alle fylker – enten hver for seg eller to og to fylker sammen – utarbeidet regionale handlingsplaner for utvikling av økologisk landbruk.

- **Prosjekter og tiltak igangsatt under ordningen ”Utviklingstiltak innen økologisk landbruk”**

Det ble orientert om satsingsområdene som utviklingstiltakene omfatter - veilednings- og informasjonsstrategier rettet mot primærprodusenter, markedsstrategier, helkjedeavtaler, nasjonale pilotprosjekter, regionale handlingsplaner -, og gitt eksempler på prosjekter det er gitt støtte til innen de ulike områdene. Den budsjettmessige fordelingen mellom de ulike områder ble presentert, basert på bl.a. føringer fra jordbruksavtalen. For 2007 var det avsatt 40 mill. kroner over jordbruksavtalen, men rammen har vært noe større pga tilleggsbevilgning (programmet for økologisk sau).

- **Jordbruksforhandlingene 2007**

Anne Marie Glosli, LMD, ga en generell innføring i prosessene rundt jordbruksavtalen og hva det forhandles om (målpriser på råvarer og prisbestemmelser, nivå og fordeling av budsjettstøtten på ulike ordninger, markedsordninger og markedsregulerende bestemmelser).

Til økologisk landbruk er den samlede avsetning i 2008 på 148,8 mill. kroner. Hovedtrekken fra avtalen som gjelder økologisk landbruk er som følger:

- Omleggingstilskuddet reduseres til 250 kr pr karensår, mens areal- og husdyrtilskudd økes. Bindingstiden reduseres til 3 år
- Kvoterammen for kumelk utvides med 4 mill. liter øremerket til produsenter av økologisk melk, hvorav 1 mill. liter til Vestlandet
- Generisk markedsføring av øko-mat tillegges KSL Matmerk
- Det skal etableres et eget veiledningsprogram for økologisk melk
- Et toårig prosjekt, *Økologiske kommuner*, etableres. Det er avsatt 10 mill. kroner per år, 50 % finansiert fra Kommunal- og regionaldepartementet.

- **Status for produksjons- og markedsutvikling**

Debio presenterte tall for produksjon (arealer, husdyrhold, antall primærprodusenter), foredling og produktgodkjenninger ved utgangen av 2006, og utviklingstendenser i 2007. Ved utgangen av 2006 er 3,8 prosent av det norske jordbruksareal omlagt til økologisk drift, mens omlagt areal + areal under omlegging utgjør 4,3 prosent. Sertifiserte arealer i dekar er 388 000, og arealøkningen fra 2005 til 2006 er på 6 prosent (22 000 daa). Med utgangspunkt i det tidligere målet om at 10 prosent av arealet skal være omlagt innen 2010, er behovet for omlegging per år 2007-2010 211 000 dekar, dvs. årlig nesten 10 ganger så mye areal som det som ble omlagt i 2006. Rådet pekte på at denne problemstillingen er en viktig oppgave for møtearenaen å ta tak i – hva skal til for å øke omleggingen til økologisk produksjon.

Når det gjelder utviklingen så langt i 2007, er det per 1. juni 180 nye innmeldte bruk, og tendensen er at det er forholdsvis større bruk som nå legger om. 96 bruk er utmeldte. Det synes som om at flere utmeldinger skjer etter oppfylt krav om 5 års økologisk drift (antall år det må drives økologisk for å unngå tilbakebetaling av tilskudd). Det er tilkommet 127 nye bedrifter så langt i år, hovedsakelig bakerier/hoteller, mens 10 er utmeldt. Debio kan også vise til den første sertifiseringen av økologisk skogsdrift. Sertifisering innen økologisk akvakultur gjelder både fôrblandinger, oppdrett (laks, ørret, torsk) og slakteri.

Markedsutviklingen skulle vært presentert av Coop Norge, men pga forfall ble oversendte plansjer vist uten å kunne gå i detaljer. Det har vært en meget positiv utvikling de siste to år – noe også de andre kjedene melder om -, og for 2007 så langt er fremgangen enda mer markant. For Coop har økningen i perioden januar-mai vært på 40 prosent sammenlignet med samme periode i 2006. Ved introduksjon av 15 prosent rabatt på økologisk frukt og grønt for medlemmer i Coop, har denne varegruppen steget med 168 prosent sammenlignet med samme periode i 2006.

- **Generisk informasjonsarbeid**

Det ble orientert om tidligere gjennomførte kampanjer i regi av Opplysningskontorene og Debio (2001), SLF (2003) og butikkampanjen i 2006 som kjedene var ansvarlig for (Coop Norge, NorgesGruppen, ICA Norge, Rema 1000 og Helios). Fra avtalepartene er det gjennom nevnte tidsperiode gitt ulike signaler omkring satsing på generisk informasjonsarbeid, og kampanjene har vært preget av å være engangstiltak og uten sikre utsikter til oppfølging.

Det er laget to utredninger vedrørende generisk informasjonsarbeid innen økologisk landbruk (én fra Opplysningskontoret for frukt og grønt, Debio, Oikos og Bioforsk på oppdrag fra SLF, og én fra Opplysningskontorene på oppdrag fra Omsetningsrådet). Ulike modeller er foreslått, men felles er at behovet for langsiktige informasjonsstrategier påpekes.

I St.prp. nr. 77 om jordbruksoppgjøret 2007 fremgår det at ansvaret for generisk markedsføringsarbeid om økologisk mat tillegges KSL Matforsk. I løpet av 2007 skal KSL Matmerk, i samarbeid med SLF, utvikle en informasjons- og markedsføringsstrategi for området for perioden 2008-2015. Debio, Oikos og Opplysningskontorene skal involveres i arbeidet, og et samarbeid med næringen, butikkjeder og leverandører vil være viktig. For 2008 avsetter midler til generisk markedsføring innenfor rammen av utviklingsmidlene. KSL Matmerk sin rolle er så ny at det enda ikke er avklart hvordan arbeidet skal tilrettelegges i forhold til samarbeidspartnere.

4/2007 Regelverk for økologisk produksjon og omsetning:

- **Ny EU-forordning fra 2009 om produksjon og merking av økologiske produkter – orientering om status og mulige konsekvenser for norske forhold**

Mattilsynet orienterte om EUs regelverk for økologisk produksjon og merking av økologiske produkter (Forordning nr. 2092/91 med diverse endringsforordninger og tilleggsforordninger), og hvordan bestemmelsene er implementert i Norge som følge av EØS-avtalen. I EUs handlingsplan for økologisk landbruk fra 2004 fremkommer behov for gjennomgang av regelverket mht. forenkling, gjøre regelverket mer forutsigbart, og utvide regelverket til å omfatte nye typer økologisk produksjon. Kommisjonen har lagt frem forslag til ny forordning med regelverk som skal gjelde fra 2009. Denne forventes fastsatt i juni 2007 og er en såkalt rammeforordning, dvs. at detaljerte krav til de ulike produksjoner skal utarbeides etter at rammeforordningen er vedtatt. Dette gjør at det skapes en god del usikkerhet om hva de nye bestemmelsene egentlig innebærer i praksis.

Endringene i ny forordning:

- Prinsipper og målsetninger for økologisk produksjon er inkludert
- Kriterier for vurdering av innsatsmidler og tilsetningsstoff
- Økologisk akvakultur er inkludert
- Storkjøkken og cateringvirksomheter er ikke lenger dekket
- Tydeliggjør håndtering av utilsiktet og teknisk uunngåelig innblanding av GMO
- EU-logo blir obligatorisk
- Nye importregler
- Ikke krav til årlig fysisk inspeksjon (baseres på risikovurdering, annen dokumentasjon)

- **Privatrettslige regelverk i regi av Debio (akvakultur, tekstiler, skogbruk) – orientering om status og IFOAM-tilknytning**

Debio er en privatrettslig kontrollinstans, opprettet i 1986, og eiere er organisasjoner innen primærproduksjon (Oikos, faglagene m.fl.), foredling, import og omsetning (Tine, Nortura, m.fl.) og miljø og forbruk (Fremtiden i våre hender, Norske 4H, m.fl.). Fra 1990 utførte Debio oppgaver for det offentlige i forbindelse med sertifisering av tilskuddsberettiget areal (omleggingstilskudd og arealtilskudd), og fra 1995 ble Debio utpekt som utøvende kontrollorgan iht. EU-bestemmelser for økologisk landbruk. Kontrollmyndighet var

daværende Landbrukstilsynet og Statens næringsmiddeltilsyn (nå Mattilsynet). Debio er eier av Ø-merket, og forvalter norsk bruk av det internasjonale Demeter-merket for godkjent biologisk-dynamisk produksjon.

For sin kontrollvirksomhet er Debio akkreditert av Norsk Akkreditering i 1998 (ISO 65), Demeter International i 2001, og IFOAM (International Federation Of Organic Agriculture Movements) i 2006.

Utover kontrolloppgavene på vegne av Mattilsynet, tilknyttet "økologiforskriften", finnes det privatrettslige tilleggsregler i regi av Debio for Demeter og IFOAM (merkebruk for sistnevnte er enda ikke tatt i bruk). Områder som ikke dekkes av "økologiforskriften" og som Debio har privatrettslige regler for, er akvakultur, skogbruk og tekstiler. Kombinasjonen av at Debio som merkeier kontrollerer både i forhold til offentlig regelverk og egne privatrettslige regelverk, gjør at all økologisk matproduksjon og økologiske driftsmidler (fôrblandinger, gjødslingsprodukter, etc) kan merkes med Ø-merket. I tilfeller med tilleggsregler utover kravene for Ø-merket kan tilleggsmerking brukes (f.eks. brukes Demeter-merket sammen med Ø-merket for godkjent biologisk-dynamisk drift).

5/2007 Flaskehalsar og utfordringar; problemstillingar som kan vere aktuelle å ta opp til behandling i senere møter

Dette første arenamøtet har vesentlig vært viet orienteringssaker for at medlemmene skal være mest mulig oppdaterte og få aktuelle situasjonsbeskrivelser som grunnlag for det videre arbeid i arenaen, jf. sak 2 og oppgaver i forhold til innspill til jordbruksavtale, statsbudsjett og handlingsplan. Det ble ikke anledning til inngående drøftelser omkring flaskehalsar og utfordringar, men det er enighet om at det er fire hovedområder som peker seg ut med ekstra behov for målrettet innsats:

- Primærproduksjon: stimulere til økt omlegging og opprettholde økologisk drift i driftsenheter som er omlagt
- arbeide for at flere departementar involveres i utviklingsarbeidet
- stimulere til bruk av økte andelar med økologisk mat i storhusholdningar
- intensivere arbeidet med generisk markedsføring

Det ble drøftet en del av de avveiningar som må tas i en situasjon hvor produksjon og marked ikke utvikles i samme takt, herunder forholdet mellom norskproduserte og importerte varer, generisk markedsføring når produkttilgangen er begrenset, lite norsk kraftfôr når det skal stimuleres til økt produksjon, osv.

Fra presentasjonene omkring jordbruksavtalen og utviklingstiltak, status i produksjon og marked sett i forhold til overordnede målsetningar, er det viktig at arenaen kommer med et innspill til forhandlingene om statsbudsjett for 2008.

Konklusjon

Til budsjettforhandlingene utarbeider arenaens leder, sammen med sekretariatet, en situasjonsbeskrivelse med søknad om midlar for 2008. Det søkes om midlar til to prioriterte områder:

- Veiledningstilbud for storhusholdningssektoren, herunder ”Gratis førsteråd” og oppfølgende veiledningstiltak, samt utviklingsarbeid for å bedre logistikk-løsninger innen offentlig og privat storhusholdning
- Intensivere arbeidet med generisk markedsføring

Brevet må sendes senest i midten av august. Utkast til brevet sendes til medlemmene på e-post for eventuelle kommentarer.

6/2007 Neste møte

Det var enighet om at det vil være hensiktsmessig om neste møte kan gå over to dager, både for at arenaen skal bli mer samkjørt og for at møtet da kan kombineres med bedriftsbesøk, f.eks. ved besøk på en økologisk gård eller ved besøk én eller flere markedsaktører. Sekretariatet skal avklare møteopplegg.

Neste møte finner sted 11. og 12. september. Nærmere melding om sted og tidspunkter blir bekjentgjort senere.